EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 6.10.2025
COM(2025) 623 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

om genomförandet av lånefaciliteten för den offentliga sektorn inom mekanismen för en rättvis omställning under 2025, i enlighet med artikel 16 i förordning (EU) 2021/1229

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

om genomförandet av lånefaciliteten för den offentliga sektorn inom mekanismen för en rättvis omställning under 2025, i enlighet med artikel 16 i förordning (EU) 2021/1229

1. INLEDNING, RAPPORTENS SYFTE OCH OMFATTNING

I december 2019 antog kommissionen en europeisk grön giv för Europeiska unionen och dess medborgare[1] och erinrade om kommissionens åtagande att ta itu med klimat- och miljörelaterade utmaningar samt redogjorde för vikten av att omställningen genomförs på ett rättvist och inkluderande sätt.

Kommissionen redogjorde i januari 2020 för detaljerna för en mekanism för en rättvis omställning som en del av investeringsplanen för den gröna given[2] för att se till att inga personer eller regioner lämnas utanför i omställningen till en klimatneutral ekonomi. Det främsta målet med mekanismen är att ge stöd till de regioner och människor som påverkas mest och hjälpa dem att mildra omställningens socioekonomiska kostnader. Mekanismen för en rättvis omställning utgörs av tre pelare: 1) Fonden för en rättvis omställning, 2) ett särskilt program för en rättvis omställning inom InvestEU-programmet, 3) lånefaciliteten för den offentliga sektorn (*faciliteten*).

Denna fjärde[3] årliga genomföranderapport, som utarbetats i enlighet med artikel 16.3[4] i förordning (EU) 2021/1229[5] (*förordningen om faciliteten*), är inriktad på den tredje pelaren. Den syftar till att ge information om de framsteg som hittills gjorts i genomförandet av faciliteten.

Denna rapport är en kumulativ rapport för perioden från det att facilitetens genomförande inleddes till och med den 31 juli 2025. Den återstående delen av år 2025 kommer att rapporteras i nästa rapport i enlighet med rapporteringsskyldigheterna för faciliteten (se detaljerna i avsnitt 1.2). I denna rapport används analyserna och slutsatserna från den omfattande interimsutvärderingen av faciliteten, som presenteras i avsnitt 3.

Rapporten innehåller information om i) resultaten av facilitetens första inbjudan att lämna förslag för de nio tidsfristerna för inlämning av förslag, däribland potentiella projektförslag, ii) tekniskt stöd, iii) kommunikation, iv) framsteg som gjorts, inklusive utmaningar och starka sidor hos faciliteten, och v) vad som händer nu.

I enlighet med artikel 17 i förordningen om faciliteten ska en interimsutvärdering av faciliteten göras och en separat utförlig rapport om den interimsutvärderingen ska läggas fram för Europaparlamentet och rådet.

---

1 Meddelande från kommissionen – *Den europeiska gröna given* – COM(2019) 640 final, 11.12.2019.

2 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – *Investeringsplanen för ett hållbart Europa – Investeringsplanen inom den gröna given* – COM(2020) 21 final, 14.1.2020.

3 Den första genomföranderapporten överlämnades till Europaparlamentet och rådet den 7 februari 2023, den andra rapporten den 21 november 2023 och den tredje den 30 september 2024.

4 I artikel 16.3 i förordningen om faciliteten föreskrivs följande: ”Senast den 31 oktober varje år, från och med 2022, ska kommissionen utfärda en rapport om genomförandet av faciliteten. Den rapporten ska innehålla information om i vilken grad faciliteten har genomförts i förhållande till dess mål, villkor och prestationsindikatorer.”

5 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1229 av den 14 juli 2021 om lånefaciliteten för den offentliga sektorn inom mekanismen för en rättvis omställning (EUT L 274, 30.7.2021).

1.1. Rättslig ram och budgetram för lånefaciliteten för den offentliga sektorn inom mekanismen för en rättvis omställning

Faciliteten inrättades genom förordning (EU) 2021/1229 den 14 juli 2021.

Facilitetens allmänna mål är att hantera allvarliga sociala, ekonomiska och miljömässiga utmaningar som härrör från omställningen till unionens klimat- och energimål för 2030 och unionens mål om att uppnå en klimatneutral ekonomi i unionen senast 2050, som anges i förordning (EU) 2021/1119[6], till förmån för de unionsterritorier som identifieras i de territoriella planerna för en rättvis omställning[7].

Det specifika målet för faciliteten är att dra maximal nytta av de investeringar inom offentlig sektor som görs för att tillgodose utvecklingsbehoven i de territorier som identifieras i de territoriella planerna för en rättvis omställning. Detta görs genom att faciliteten underlättar finansiering av projekt som inte genererar tillräckliga flöden av egna inkomster för att täcka sina investeringskostnader, vilket medför att en utträngning av potentiellt stöd och potentiella investeringar från alternativa källor kan undvikas.

Det finns stöd att tillgå för en lång rad investeringar. Faciliteten kan stödja investeringar i förnybar energi och grön och hållbar mobilitet, främjande av förnybar vätgas, effektiva fjärrvärmenät, offentlig forskning, digitalisering, miljöinfrastruktur inom smart avfallshantering och vattenförvaltning samt folkhälsoinitiativ. Faciliteten kan också stödja hållbar energi, energieffektivitet och integrationsåtgärder, inklusive renovering och ombyggnad av byggnader, stadsförnyelse, omställningen till en cirkulär ekonomi, restaurering och sanering av mark och ekosystem med hänsyn till principen att förorenaren betalar, biologisk mångfald samt kompetenshöjning och omskolning, utbildning och social infrastruktur, inklusive vård- och omsorgsinrättningar och subventionerade bostäder[8].

I förordningen om faciliteten anges en total högsta budget på 1,525 miljarder euro i unionsstöd för facilitetens bidragsdel (inklusive tekniskt stöd och rådgivningsstöd). I februari 2024 gav Europaparlamentet samtycke till, och rådet enades enhälligt om, halvtidsöversynen av utgiftstaken i den fleråriga budgetramen, vilket ledde till att facilitetens budget minskades med 150 miljoner euro. Efter dessa omfördelningar är den maximala tillgängliga budgeten för faciliteten 1,375 miljarder euro.

Inom ramen för faciliteten kombineras lån som tillhandahålls av Europeiska investeringsbanken (EIB) som finanspartner med bidrag som tillhandahålls av unionen till stöd för projekt som lämnas in av offentliga organ efter en inbjudan att lämna förslag. EIB bidrar med upp till sju miljarder euro till facilitetens lånedel. EIB erbjuder tre typer av lån inom ramen för faciliteten: investeringslån (fristående projekt som finansieras direkt av EIB), ramlån (även kallade låneordningar, som direkt finansierar en uppsättning på förhand fastställda projekt) och förmedlade lån till mindre projekt genom EIB:s finansiella intermediärer.

Bidragsdelen består av finansiering som inte är kopplad till kostnaderna, och dess belopp fastställs som en procentandel av lånet. Denna procentandel uppgår till 15 %, eller 25 % om projektet genomförs i en mindre utvecklad region[9]. Följaktligen är det bidrag som beviljas beroende av den

---

6 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1119 av den 30 juni 2021 om inrättande av en ram för att uppnå klimatneutralitet och om ändring av förordningarna (EG) nr 401/2009 och (EU) 2018/1999 (*europeisk klimatlag*) (EUT L 243, 9.7.2021).

7 Enligt definitionen i artikel 11 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1056 av den 24 juni 2021 om inrättande av Fonden för en rättvis omställning (EUT L 231, 30.6.2021).

8 Se skäl 6 i förordningen om faciliteten.

9 Se artikel 11 i förordningen om faciliteten.

godkända finansieringen från EIB eller dess finansiella intermediärer[10]. I den första stödansökningsomgången, som är öppen fram till slutet av 2025, delas den tillgängliga budgeten upp i nationella andelar baserat på andelen anslag från Fonden för en rättvis omställning (FRO). Den andra ansökningsomgången, som avser perioden 2026–2027, kommer att samla de outnyttjade nationella anslagen.

Utöver EIB har kommissionen ett nära samarbete med Europeiska genomförandeorganet för klimat, infrastruktur och miljö (Cinea) om genomförandet av faciliteten. Cinea ansvarar för de budgetmässiga, rättsliga, finansiella och operativa aspekterna av genomförandet av bidragen, medan kommissionen förblir fullt ansvarig för alla politiska aspekter.

2. GENOMFÖRANDE AV faciliteten

2.1. Resultat av facilitetens första inbjudan att lämna förslag efter de nio första tidsfristerna för inlämnande

Sedan den senaste genomföranderapporten om faciliteten har tre tidsfrister i inbjudan att lämna förslag löpt ut. Elva stödberättigande förslag har lämnats in inom dessa tre tidsfrister, och utvärderingskommittén har valt ut åtta av dem för finansiering. För de flesta av dessa projekt har låneavtalet ännu inte undertecknats[11]. De inlämnade förslagen motsvarar uppskattningsvis 96 miljoner euro i begärda bidrag från kommissionen och cirka 658 miljoner euro i lån från EIB[12]. Dessutom var ett förslag otillåtligt och tre förslag från Tjeckien, Lettland och Irland valdes inte ut för finansiering eftersom de inte nådde den lägsta poäng som krävs enligt tilldelningskriterierna.

Sedan den första inbjudan att lämna förslag[13] för faciliteten inleddes den 19 juli 2022 har 49 förslag lämnats in, varav 32 förklarades tillåtliga och 24 har valts ut för finansiering av utvärderingskommittén. Resultatet av varje brytdatum i ansökningsomgången visas i bilaga I. Enligt den information som lämnats i de ansökningar som valts ut för finansiering och i bidragsavtal utgör de ett uppskattat belopp på 225 miljoner euro i bidrag från kommissionen och ett uppskattat belopp på 1,83 miljarder euro i lån från EIB[14]. Vid tidpunkten för utarbetandet av denna rapport hade tio bidragsavtal för faciliteten undertecknats (se närmare uppgifter i avsnitt 2.2), förberedelserna för tre bidragsavtal hade avbrutits[15], tolv bidragsavtal hade skjutits upp i avvaktan på att lånet godkänns och ett förslag drogs tillbaka efter urvalet.

De nationella anslagen för Frankrike, Spanien och Sverige har använts fullt ut eller nästan fullt ut. Sökande från dessa medlemsstater kommer att kunna lämna in nya förslag för stöd från faciliteten när den andra inbjudan att lämna förslag för faciliteten inleds hösten 2025. Den första tidsfristen för inlämning kommer att vara i januari 2026.

---

10 Artikel 18 i mallen för bidragsöverenskommelser inom mekanismen för en rättvis omställning, som finns på portalen för bidrag och upphandling (europa.eu).

11 Sökandena ansöker separat om ett lån hos EIB/den finansiella intermediären; därför löper låneansökningsprocessen parallellt med bidragsansökan. Undertecknandet av bidragsavtalet förutsätter att lånet godkänns. Se fler detaljer i dokumentet om facilitetens inbjudan att lämna förslag: call-fiche_jtm-2022-2025-pslf_en.pdf (europa.eu).

12 Beloppet innefattar inte förslag som är placerade på reservlistan.

13 https://cinea.ec.europa.eu/funding-opportunities/calls-proposals/just-transition-mechanism-public-sector-loan-facility-call-proposals_en.

14 Beloppet innefattar inte förslag som är placerade på reservlistan.

15 På de sökandes begäran eller på grund av att inget EIB-lån erhållits.

Figur 1 Nationella andelar (reserverade till och med den 31 december 2025) och utnyttjandet av dem genom bidrag som beviljats eller är under bedömning[16]

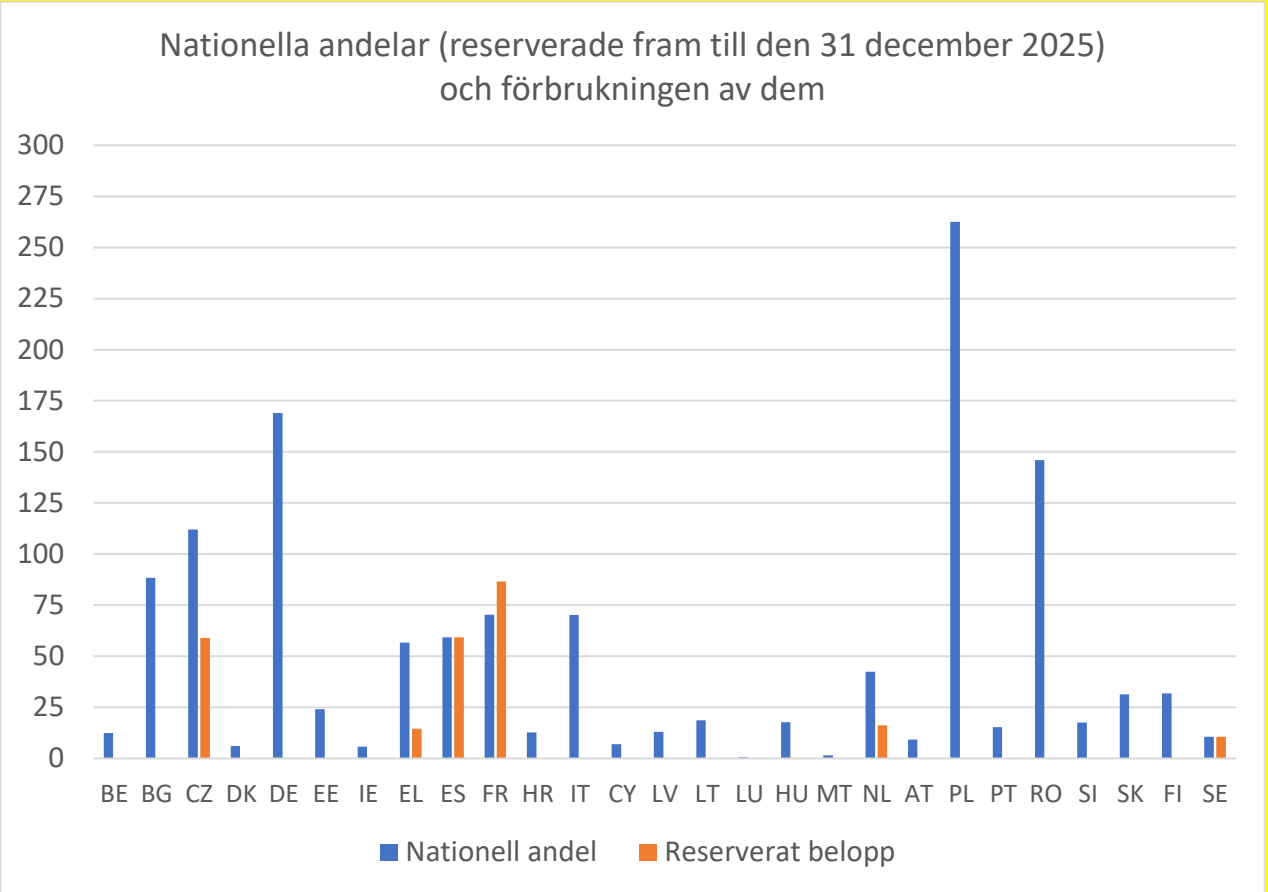

2.2. Projekt som finansieras genom faciliteten

De projektförslag som hittills valts ut för finansiering av facilitetens utvärderingskommitté omfattar sådana sektorer som energieffektivitet, kultur, subventionerade bostäder, hälso- och sjukvård, infrastruktur för hållbara transporter, fjärrvärme och fjärrkyla, eller stadsförnyelse. En utförlig förteckning över de projekt som hittills finansierats finns i bilaga 2. När det gäller den typ av lån som motsvarar de tio undertecknade bidragsavtalen är sju av projekten fristående investeringslån och två bygger på en låneordning. I juni 2025 undertecknade Tjeckiens nationella utvecklingsbank det första bidragsavtalet kopplat till ett förmedlat lån från EIB-medel.

Enligt förordningen om faciliteten ska kommissionen rapportera om följande nyckelprestationsindikatorer: minskade koldioxidutsläpp, jobbskapande och antal personer som nåtts. På grundval av den information som lämnats av mottagare av stöd från faciliteten uppskattas minskningen av koldioxidutsläppen till 179 156 ton per år. De projekt som finansieras genom denna facilitet förväntas skapa närmare 12 000 jobb och gynna över fyra miljoner människor genom att tillgodose regionala utvecklingsbehov. Ett diagram som visar de aggregerade nyckelprestationsindikatorerna, som är strukturerade enligt bilaga II till förordningen om faciliteten, finns i bilaga 3.

2.3. Potentiella projektförslag

På grundval av utbyten med EIB och andra intressenter inom faciliteten håller projektförslag i 14 medlemsstater på att iordningställas och kan fortfarande lämnas in inom ramen för facilitetens första eller andra ansökningsomgångar. Dessa potentiella förslag rör förnybar energi, energieffektivitet,

[16] De nationella tilldelningarna utgör värden efter översynen av den fleråriga budgetramen 2021–2027.

hälso- och sjukvård, järnvägsinfrastruktur, vattenförvaltning, bostäder till överkomlig kostnad eller kultur. Det är svårt att bedöma det framtida utnyttjandet av faciliteten. Även om det är osannolikt att hela budgeten för stöd kommer att utnyttjas under den första ansökningsomgången utgör den andra ansökningsomgången (2026–2027) en möjlighet. Kommissionen är för närvarande medveten om potentiella projekt i EIB:s katalog som skulle kunna utgöra upp till 400 miljoner euro i bidrag. Några av de förväntade projektförslagen drar för närvarande nytta av de rådgivningstjänster som erbjuds av InvestEU:s rådgivningscentrum. Mer information om dessa uppdrag finns i avsnitt 4 och i bilaga 4.

Efterfrågan på rådgivningsstöd inom ramen för faciliteten kan dessutom konstateras i medlemsstater som redan har använt sina nationella tilldelningar. Förslagen från dessa medlemsstater kan förväntas lämnas in inom ramen för den andra ansökningsomgången för faciliteten.

3. LÄRDOMAR FRÅN GENOMFÖRANDET AV FACILITETEN

I samband med genomförandet av faciliteten har kommissionen identifierat vissa utmaningar och styrkor och vidtagit åtgärder för att ta itu med utmaningarna för att påskynda genomförandet, vilket beskrivs i följande avsnitt.

3.1. Utmaningar

Nästan tre år efter offentliggörandet av facilitetens första inbjudan att lämna förslag uppgår utnyttjandegraden till 17 % av den totala budgeten. Detta beror främst på att lanseringen sammanföll med programplaneringen för andra fonder (dvs. FRO, Europeiska regionala utvecklingsfonden[17], Sammanhållningsfonden[18] eller faciliteten för återhämtning och resiliens[19]) som erbjöd finansiering för liknande projekt med mer attraktiva villkor (högre medfinansieringssatser). Dessutom erkändes det att genomförandet av faciliteten skulle kunna variera stort mellan medlemsstaterna beroende på sådana parametrar som volymen av tillgängliga alternativa finansieringskällor på nationell nivå, tillgången till mogna projekt, de varierande strategierna för en rättvis omställning och de olika sätt som de stödberättigade mottagarna arbetar med skuldbaserade instrument i medlemsstaterna. Det fanns också en varierande nivå av stöd från nationella myndigheter för att främja användningen av faciliteten, där t.ex. Tjeckien, Grekland och Frankrike var mycket aktiva i detta avseende.

Merparten av de begränsningar som faciliteten står inför och som beskrivs i detalj i de föregående årliga genomföranderapporterna kvarstår. Det gäller särskilt för medlemsstater med de största nationella anslagen (Tyskland, Polen, Rumänien), där inga eller nästan inga projekt lämnats in. Bland de särskilda faktorer som konstaterats orsaka ett långsamt utnyttjande i dessa medlemsstater finns följande:

– De nationella tilldelningarna från faciliteten följer fördelningen av fondanslagen i FRO-förordningen. De medlemsstater som får de högsta tilldelningarna är följaktligen samma för båda instrumenten. Deras fokus ligger därför på att främst spendera de medel som finns inom ramen för FRO, med tanke på den begränsade tid som finns för att utnyttja medlen därifrån[20]. Dessutom

[17] Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) (europa.eu).
[18] Sammanhållningsfonden (europa.eu).
[19] Faciliteten för återhämtning och resiliens (europa.eu).
[20] Budgeten för FRO utgörs av medel från den fleråriga budgetramen och från det europeiska återhämtningsinstrumentet eller NextGenerationEU. Inom de antagna FRO-programmen koncentreras medlen från NextGenerationEU till budgetåtagandena för 2022 och 2023, medan medlen från den fleråriga budgetramen fördelas mellan 2021 och 2027. Till följd av detta är 70 % av FRO-budgeten koncentrerad till de två första årliga åtagandena. Kommissionen kommer att dra tillbaka de belopp som inte har använts för förfinansiering eller för vilka en betalningsansökan inte har lämnats in senast den 31 december det tredje kalenderåret efter det år då budgetåtagandena gjordes, den så kallade N+3-regeln. Mer information om Fonden för en rättvis omställning finns på Inforegio – Fonden för en rättvis omställning.

ger FRO en högre andel bidragsfinansiering i de totala projektbudgetarna (Tyskland, Polen, Rumänien).

– Dessa medlemsstater är också vanligen de största stödmottagarna för andra fonder, och de kan därför ha begränsad kapacitet att absorbera ytterligare resurser och identifiera ytterligare projektkataloger (Polen, Rumänien).

– Det finns mer attraktiv och tillgänglig finansiering från nationella resurser i medlemsstaten (Tyskland).

– Små bidragsmottagares skuldnivå gör det svårt att använda sig av skuldbaserade instrument (Polen), eller så förhindrar nationella regelverk för offentliga lån att stödberättigade mottagare lånar (Slovakien, Tyskland).

– Det lägsta lånebelopp (12,5 miljoner euro) som EIB kräver för direkt utlåning, i kombination med en brist på möjligheter till förmedlad utlåning (Tjeckien) för mindre projekt.

– Förfarandemässigt kunde utarbetandet av projekt inledas först när de territoriella planerna för en rättvis omställning antogs, vilket tog ytterligare tid för vissa medlemsstater. Dessutom kunde detta nya instrument med direkt förvaltning inte stödja sig på ett systemomfattande stöd från myndigheterna som ansvarar för delad förvaltning.

En mer detaljerad analys och bedömning av svårigheterna vid genomförandet av faciliteten kommer att utföras vid den halvtidsutvärdering av faciliteten som påbörjades i juni 2025.

3.2. Starka sidor

Trots de här svårigheterna har intresset för faciliteten ökat markant. Facilitetens starkaste sida är dess tematiska flexibilitet jämfört med uppsättningen urvalskriterier för ansökningsomgångarna för bidrag inom ramen för de vanliga sammanhållningspolitiska fonderna. Det gör det möjligt för de projektansvariga att finansiera projekt som är anpassade till respektive regions utvecklingsbehov. Det gäller i synnerhet Frankrike, där faciliteten har bidragit till att täcka finansieringsbehov som inte fått stöd av andra EU-finansieringsprogram. Dessutom anses den omedelbara förfinansieringen på 70 % av det undertecknade bidragsbeloppet också vara ett attraktivt inslag för mottagare av bidrag från faciliteten.

Dessutom har det lämnats in ett stort antal förslag från Tjeckien, med bud på ännu fler. Möjliga orsaker till det höga utnyttjandet i Tjeckien kan vara att mindre investeringar kan finansieras genom förmedlade medel som tillhandahålls genom det undertecknade avtalet mellan EIB och den tjeckiska nationella utvecklingsbanken, och vidare tillgången till tekniskt stöd för att främja faciliteten samt landets allmänna beredskap att absorbera finansiering från mekanismen för en rättvis omställning. Andra projekt har lämnats in av sökande från Grekland, Nederländerna, Irland, Polen och Sverige, och ytterligare projekt från fler medlemsstater förväntas fortfarande innan den nuvarande ansökningsomgången upphör 2025. Stabiliteten i den fleråriga ansökningsomgången, som inte är föremål för plötsliga förändringar, bidrar till det ökande intresset för finansiering från faciliteten över tid.

För facilitetens andra ansökningsomgång, som kommer att inledas under hösten 2025, förväntas att utnyttjandet fortsätter öka eftersom andra finansieringskällor som erbjuder bättre villkor kommer att ha programplanerats ytterligare eller uttömts och instrumentet kommer att bli allt mer välbekant. I synnerhet står EU-program som stöds av NextGenerationEU inför särskilda tidsbegränsningar. Dessutom kommer facilitetens andra ansökningsomgång att inte längre begränsas av nationella andelar. Det medför att i) medlemsstater som uttömt eller förväntas ha uttömt sina nationella andelar i slutet av 2025 kan fortsätta använda den, med mer tid för planering än när instrumentet inleddes,

och ii) medlemsstater med de lägsta nationella andelarna får nu ytterligare incitament att använda dem eftersom det begärda bidraget inte längre blir begränsat till det belopp som fastställdes enligt de nationella andelarna. På så sätt kommer faciliteten att bättre kunna hjälpa regioner som har den största efterfrågan och mogna projekt.

Efter nästan två år sedan genomförandet av faciliteten inleddes har det dessutom bekräftats att facilitetens bidragsdel har ett tydligt mervärde vad gäller efterfrågan på EIB-lån (som ett alternativ till budgetöverföringar) från offentliga organ som annars skulle befinna sig i en suboptimal investeringssituation, för att stödja viktiga offentliga investeringar i de regioner som påverkas mest av den gröna omställningen. Faciliteten erbjuder överlag attraktiva finansieringsvillkor jämfört med instrument som vanligtvis finns tillgängliga på marknaden, vilket är särskilt relevant för att klara av de ekonomiska begränsningarna till följd av den ekonomiska covid-19-krisen och de pågående ekonomiska konsekvenserna av Rysslands anfallskrig mot Ukraina.

Bidragsdelens effektivitet stöds av dess höga multiplikator enligt beräkningarna från de första godkända investeringarna. Den genomsnittliga kvoten av de totala investeringar som mobiliserats och bidraget från faciliteten är 12, från minst 5,5 och upp till 21,3. Detta innebär att 1 euro i bidrag från faciliteten mobiliserar i genomsnitt 12 euro i investeringar på mottagarnivå, inklusive EIB-lånet.

3.3. Åtgärder som kommissionen vidtagit för att ta itu med utmaningarna

Kommissionen fortsätter att med stöd från Cinea och EIB öka medvetenheten om faciliteten. Alla medlemsstater kontaktades och gavs möjlighet att dra nytta av ett särskilt informationsmöte om faciliteten, där de allmänna dragen i faciliteten och ansökningsförfarandet presenterades av kommissionen, Cinea och EIB. Olika möten anordnades med företrädare för alla medlemsstater.

Efter den inledande fasen av de upplysningsåtgärder som riktades till nationella och regionala myndigheter fokuserade kommissionen på att öka medvetenheten bland potentiella sökande inom olika sektorer med anknytning till offentliga tjänster. Kommissionen vände sig till flera Brysselbaserade sammanslutningar som företräder institutioner från hela EU som är verksamma inom sektorer som kultur, fjärrvärme och fjärrkyla, systemansvariga för distributionssystem, hälso- och sjukvård, utbildning, bostäder eller avfallshantering, och presenterade faciliteten för deras medlemmar.

Det har observerats en positiv trend när det gäller de potentiella stödmottagarnas medvetenhet om faciliteten. Det märks först och främst på utnyttjandet av faciliteten och hur projektkatalogen utvecklas, men också på de allt fler projektansvariga som kontaktar kommissionen med särskilda frågor om faciliteten. EIB-ledda rådgivningstjänster som införts genom InvestEU:s rådgivningscentrum spelar en avgörande roll när det gäller att utveckla projekt som lämpar sig för finansiering från faciliteten i hela unionen. Mer information om dessa insatser finns i nästa avsnitt i denna rapport.

Dessutom har kommissionen och EIB, genom att se över de befintliga reglerna, arbetat för att göra faciliteten mer lättillgänglig för mindre bidragsmottagare och projekt och för att åstadkomma fler förmedlade lån hos nationella utvecklingsbanker och utvecklingsinstitutioner. För det första sänkte kommissionen minimibeloppet för förmedlade lån i ett avtal med EIB från två miljoner euro till en miljon euro från och med september 2023[21]. För det andra upphävdes den begränsning som finns med i det administrativa avtalet angående att de nationella utvecklingsbankerna är med och genomför faciliteten som finansiella intermediärer för EIB genom ändringen i september 2024 av det administrativa avtalet med EIB. I enlighet med dessa insatser har de första projekten som är kopplade till förmedlade lån lämnats in till facilitetens ansökningsomgång 2024, med deltagande av

[21] Se den ändring av facilitetens inbjudan att lämna förslag som infördes den 25 september 2023.

Tjeckiens nationella utvecklingsbank. Kommissionen och EIB har också fört en dialog med andra nationella utvecklingsbanker (till exempel i Tyskland, Polen, Slovakien, Nederländerna, Slovenien, Bulgarien, Italien och Frankrike) om deras potentiella deltagande i genomförandet av faciliteten. För närvarande planerar dock endast finansinstitut i Rumänien och Frankrike att bli EIB:s intermediärer och finansiera stödberättigade projekt. EIB och kommissionen vände sig till många nationella och regionala utvecklingsbanker för att diskutera deras potentiella deltagande. Enligt interimsutvärderingen beror det låga utnyttjandet av finansiella intermediärer på den låga efterfrågan på sådana produkter i medlemsstaterna eller på EIB:s villkor.

För varje bidragsavtal som undertecknas offentliggör kommissionen ett pressmeddelande i samordning med EIB. Dessutom offentliggör Cinea en offentlig resultattavla online som sammanför alla program man förvaltar, däribland faciliteten. Resultattavlan innehåller aktuell information om de projekt som stöds i varje program, korshänvisningar mellan dem och utvinning av data för potentiell återanvändning. Ytterligare synlighet för projekt inom ramen för faciliteten tillhandahålls också av Kohesio[22] och på EU:s finansierings- och anbudsportal[23], där projektunderlag offentliggörs.

4. TEKNISKT STÖD

EIB:s rådgivningstjänster finns tillgängliga inom InvestEU:s rådgivningscentrum för att förbereda, utveckla och genomföra stödberättigande projekt[24]. Fram till slutet av juli 2025 har det tillhandahållits rådgivningsstöd till förmån för faciliteten till bidragsmottagare i Bulgarien, Cypern, Grekland, Frankrike, Rumänien, Spanien, Sverige och Tjeckien[25]. Förteckningen över rådgivningsuppdrag finns i bilaga 4. Dessutom inleds ett övergripande EU-omfattande uppdrag under 2025 i syfte att öka medvetenheten inför den andra ansökningsomgången för faciliteten, skapa en katalog över stödberättigande projekt och stödja projektansvariga i hela unionen (med undantag för Grekland och Cypern, som gynnas av ett riktat rådgivningsuppdrag) för att utforma projekt som är berättigade till bidrag från faciliteten. Syftet med det föreslagna unionsomfattande uppdraget är att tillhandahålla en ram för utformning, upphandling och tillhandahållande av olika typer av rådgivningsstöd för faciliteten på nationell och regional nivå, och därmed maximera effektiviteten i utbyggnaden av rådgivningstjänster under de kommande tre åren.

Stödet från EIB:s rådgivningstjänster är avgränsat och anpassat till de enskilda projektansvarigas särskilda behov, och kunde vara allt från allmän vägledning med att identifiera lämpliga projekt till stöd i tidigare led med att utarbeta investeringsprogram, projektutvecklingsråd och stöd med ansökning om bidrag från faciliteten. EIB har vidare engagerats i spridning, avgränsning och granskning för att identifiera och stödja projekt som skulle kunna få finansiering från faciliteten.

Utifrån denna första erfarenhet, och för att tillgodose behovet av att i framtiden öka efterfrågan på stöd från faciliteten (se närmare information i avsnitt 5), planerar EIB att gå vidare med rådgivningsverksamhet längs fem arbetsflöden:

i. **Direktrådgivning** till enskilda projektansvariga, låntagare av fristående investeringslån, genom ett brett spektrum av rådgivningstjänster i förberedelse- och genomförandefaserna, däribland stöd med ansökningar om bidrag.

---

22 Se Projekt som samfinansieras av EU.

23 Se EU:s finansierings- och anbudsportal.

24 Se fler detaljer i avsnitt 2.1.4 i den första rapporten om genomförandet av faciliteten och avsnitt 2.2 i den andra rapporten om genomförandet av faciliteten.

25 En del av rådgivningsverksamheten i Cypern, Grekland och Frankrike inleddes innan faciliteten hade inrättats, och finansierades därmed från andra källor, såsom Europeiska centrumet för investeringsrådgivning (Grekland) och politikområdet hållbar infrastruktur vid InvestEU:s rådgivningscentrum (Cypern och Frankrike).

ii. **Kapacitetsuppbyggnadsstöd** för andra institut än banker, som vanligen fungerar som sammankopplare för mindre projekt, för att utveckla administrativ och operativ kapacitet att ändamålsenligt granska, välja ut, prioritera, övervaka eller på annat sätt samordna ett antal underprojekt.

iii. **”Indirekt” rådgivningsstöd** till slutmottagare av förmedlade lån eller ramlån genom standardiserade supportpaket, avgränsade för att göra förslagen mer sunda och överensstämmande med gällande utlåningspolitik.

iv. **Marknadsutvecklingsrådgivning** på medlemsstatsnivå för att identifiera potentiell efterfrågan på stöd från faciliteten och fastställa huruvida de tillgängliga finansprodukterna är lämpliga.

v. **Granskning, avgränsning och spridning** för att främja användningen av faciliteten, identifiera och prioritera lämpliga projekt och ge allmän vägledning om ansökningar om bidrag från faciliteten.

Som komplement till de tjänster som EIB erbjuder genom InvestEU:s rådgivningscentrum inrättade kommissionen konsulttjänster på begäran av Tjeckien, Grekland och Slovakien, i syfte att öka medvetenheten om faciliteten och identifiera och utveckla projektförslag. Det tekniska stödet till Tjeckien tillhandahölls av kommissionen och stödet till Slovakien inom ramen för instrumentet för tekniskt stöd[26]. En lång rad tjänster tillhandahålls inom båda kontrakten, bland annat kunskapshöjande, mobilisering av potentiella bidragsmottagare i regionerna i den territoriella planen för en rättvis omställning, samt granskning av projektidéer.

Grekland åtnjuter ett bredare stöd från instrumentet för tekniskt stöd för att genomföra alla tre pelarna i mekanismen för en rättvis omställning. Grekland ansökte dessutom om stöd som fanns tillgängligt inom grundarbetet för planen för en rättvis omställning[27], för identifiering av projekt och påföljande utarbetande av projektförslag att lämna in för finansiering från faciliteten i regionen Peloponnesos.

Kommissionen och EIB deltar i övervakningen av genomförandet av konsultuppdrag för att säkerställa deras komplementaritet med annan rådgivningsverksamhet i de mottagande medlemsstaterna.

5. VAD HÄNDER NU?

En andra inbjudan att lämna förslag kommer att inledas under andra halvan av 2025, i linje med förordningen om faciliteten. Det förberedande arbete som krävs för offentliggörandet av ansökningsomgången inleddes i början av 2025. Kommissionen räknar med tre tidsfrister för inlämning under 2026 och den sista tidsfristen för inlämning kommer att vara i februari 2027 för att ge tillräckligt med tid för att alla bidragsavtal ska kunna undertecknas före utgången av 2028.

Kommissionen kommer i samordning med Cinea och EIB att fortsätta att öka medvetenheten om faciliteten för att se till att potentiella sökande förstår vad den erbjuder och kan ansöka om stöd. En informationsdag kommer att anordnas strax efter offentliggörandet av den andra ansökningsomgången.

Inom ramen för sitt uppdrag inom InvestEU:s rådgivningscentrum kommer EIB att fortsätta genomförandet av faciliteten genom att identifiera och granska potentiella projekt, ge

[26] Instrumentet för tekniskt stöd (europa.eu).
[27] Inforegio – Fonden för en rättvis omställning (europa.eu).

rådgivningsstöd till projektansvariga och relevanta myndigheter samt genom särskilda möten och evenemang på EU-nivå och på nationell och regional nivå.

6. SLUTSATSER

Lånefaciliteten för den offentliga sektorn är ett instrument som syftar till att se till att övergången till en klimatneutral ekonomi sker på ett rättvist och socialt hållbart sätt, mot bakgrund av den offentliga sektorns centrala roll när det gäller att åtgärda marknadsmisslyckanden. Det relativt nyliga antagandet av de territoriella planerna för en rättvis omställning i kombination med den pågående halvtidsöversynen av sammanhållningspolitiken (inklusive de territoriella planerna för en rättvis omställning) stöder facilitetens fortsatta relevans vad gäller att tillgodose de nuvarande behoven i de regioner som påverkas mest av den gröna omställningen.

Den stora mängd sektorer som faciliteten kan stödja gör den relevant för att uppnå unionens klimatmål för 2030 och unionens mål om klimatneutralitet till 2050 och samtidigt se till att ingen person och ingen region lämnas utanför, vilket bekräftades i utvärderingen.

Det har gått närmare tre år sedan facilitetens första inbjudan att lämna förslag inleddes, och det har lämnats in allt fler projektförslag och fler potentiella projekt är under förberedande. Utformningen av faciliteten, vilket framgår av vissa projekt som redan godkänts, gör det dessutom möjligt att ta itu med vissa nya politiska prioriteringar för den nya kommissionen, såsom hanteringen av bostadskrisen. Dessutom bidrar de flesta utvalda projekten direkt till unionens klimat- och energimål genom att minska koldioxidutsläppen.

Per den 31 juli 2025 hade facilitetens utvärderingskommitté valt ut projektförslag som motsvarade ett uppskattat bidragsbelopp på ca 225 miljoner euro. Totalt tio bidragsavtal har undertecknats och genomförandet av de relaterade projekten har börjat.

Kommissionen kommer i samarbete med Cinea och EIB att fortsätta att sträva efter att faciliteten ska nå sin fulla potential under den andra ansökningsomgången, som löper ut 2027, genom att även ta itu med resultaten av utvärderingen.